

DIAGNOSEREGI OG MIRAKELMUSIKK - Klassiskmusikk.com

Publisert: 08.04.2017

Debussy: Pelléas et Mélisande Den Norske Opera & Ballett, 7. april 2017

Karl-Heinz Steffens (dir.)

Barbora Horáková Joly (regi)

Ralph Myers (scenografi)

Eva Maria Van Acker (co-designer scenografi)

Mel Page (kostymer)

James Farncombe (lysdesign)

Pelléas: Edward Nelson

Mélisande: Susanna Hurrell

Golaud: Paul Gay

Arkel: Anders Lorentzson

En lege: Ludvig Lindström

Geneviève: Randi Stene

Yniold: Aksel Rykkvin

(Ingeborg Gillebo spiller rollen som Mélisande ved alle andre forestillinger)

TEKST: THOMAS ERMA MØLLER

TOPPFOTO: Edward Nelson og Susanna Hurrell i tittelrollene. Foto: Erik Berg

Fredag ble endelig Claude Debussys sagnomsuste opera *Pelléas et Mélisande* fremført i Norge for første gang. Det var en stor musikalsk begivenhet. Samtidig synes oppsetningen å påstå at drømmer og mystikk ikke lenger kan eksistere uten diagnose. Men bør Mélisandes adferd virkelig forklares med klinisk rasjonalitet?

Diagnoseregi

Når Golaud finner Mélisande gråtende i skogen, er hun tilsynelatende uten uttalt fortid eller bakgrunn, selv om tidligere traumer mer enn antydes i tekst og musikk. Noe av mystikken er nettopp at vi, altså publikum, ikke aner hvem hun er eller hvor hun kommer fra, denne kvinnen som kommer inn i den staselige, men dysfunksjonelle kongefamilien og snur virkeligheten på hodet. Selve trekantdramaet står mellom prinsebrødrene Golaud og Pelléas og nyankomne Mélisande, og operasjangeren tro blir det både intens kjærlighet og sjalusidrap. I denne operaen er den ytre handlingen likevel mindre enn halve poenget. Det ligger snarere i alle de sanselige bildene, uforklarlige uttalelsene, vag antydningene og ikke minst i alt det vi ikke vet.

Derfor virker det mot sin hensikt når Mélisande i programheftet blir diagnostisert med 'total retrograd amnesi', en sjeldent form for hukommelsestap der minner av et helt liv kan forsvinne fra bevisstheten på et øyeblikk. Ikke bare punkterer det gåten, men det er både irrelevant og villedende. Enda verre er det at regissør Barbora Horáková Joly har gjort Mélisande til sykehuspasient – trolig på psykiatrisk anstalt – der hun observeres av medisinsk personell døgnet rundt. Hvis Mélisandes mystikk reduseres til en gal kvinnes drømmer og hallusinasjoner mister operaen – for ikke å snakke om Maeterlincks opprinnelige skuespill – mange lag med mening og kontaktpunkter med tilhørerne. Mélisandes adferd, ideer og handlinger skal da ikke forklares eller 'kureres' med antipsykotika eller elektrosjokk.

Til Jolys forsvar, er også hennes bilder sterke og tilskitede. For eksempel er det et utmerket dramaturgisk grep at det først er i fjerde akt, ved kjærlighetsklimakset i operaen, at Mélisande og Pelléas møtes *uten* lege til stede. Plutselig slipper tvilen om at alt kanskje bare er hallusinasjoner taket og vi suges inn i den berusende seansen mellom de to. Dessuten har Joly heldigvis bevart uklare grenser mellom drøm og virkelighet, til tross for de nådeløse sykehusrealitetene. Den ytterliggående sterile scenografien er også virkningsfull med klaustrofobiske klinikkegg som kommer krypende og kvelende på de innsatte. Ideen er nok at Mélisande bringer sjel selv til de mest sjelløse omgivelser, men i gjenskinnet av LED-lysene ser vi henne mest som plaget pasient. Joly lykkes med andre ord dårlig i ambisjonen om å 'gi duft og farge til Debussy', som snarere dufter og glitrer på *tross* av regien og LED-lampene i taket.

Mirakelmusikk

For det er vanskelig å være uenig med sjefdirigent Karl-Heinz Steffens i at denne 'musikken er et mirakel'. Wagner klinger i bakgrunnen, som ledemotivteknikkens gudfar og i mange harmoniske og klanglige detaljer, men først og fremst bølger tonene som La Mer eller forsvinner inn i ufattelige fantasier som i *Faunens ettermiddag*. Den mest mirakuløse musikken er den som følger nettopp kjærlighetsscenen og den avsluttende dødsscenen. Dette må være blant historiens høydepunkter hva angår den subtile antydningens kunst – for øvrig enda en grunn til at diagnoseregien slår såpass feil. Det er en gave at det norske operapublikum endelig får oppleve denne musikken i Bjørvika, særlig fordi Steffens og orkesteret har gjort en solid jobb med de krevende orkesterpartiene. Å kalte fremføringen et mirakel er å gå for langt, men presisjonen var god, samspillet lydhört og balansen finslepen slik at den deilige toneparfymen kunne spre seg ut i hovedsalens finesseakustikk.

Også blant sangerne var det mye å glede seg over. Susanna Hurrell steppet inn for en strekkskadet (!) Ingeborg Gillebo og sang Mélisande overbevisende og elegant. Det samme kan sies om Edward Nelsons Pelléas. Begge er moderne operasangere med veltrente, slanke og bevegelige stemmer, kanskje på bekostning av ren kraft og pondus, og som par fungerte de godt i akkurat denne sammenhengen. Likevel vil oppsetningen neppe tape seg – snarere tvert i mot – når Gillebo er tilbake etter påske. Paul Gay (Golaud), Anders Lorentzson (Arkel) og Randi Stene (Geneviève) brakte tyngde til bordet, men var jevnt over stivere og mer ordinære skuespillere enn lekne Hurrell og Edwards. Og så må det jo bare nevnes at morgendagens internasjonale superstjerne, 13 år gamle Aksel Rykkvin, formelig brillerte som Yniold.

Med en slik musikalsk inspirasjon hadde det vært å håpe at også regien hadde latt drømmene og mysteriene få vinger i denne historiske oppsetningen, i stedet for å sperre dem inne på lukket avdeling.

